

Rammeaftale 2013

Udviklingsstrategi

**De 19 kommuner i regionen
og Region Midtjylland**

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	2
Forord	3
Sammenfatning	5
Kapitel 1. Indledning	7
Kapitel 2. Fokus- og Udviklingsområder	8
2.1. Fælles metodeudvikling af omkostningseffektive og fagligt kvalificerede tilbud .8	
2.2. Overgang fra barn til voksen.....	8
2.3. Udviklingen i brugen af de forskellige former for familieplejeanbringelser	9
2.4. Tilsyn med anbringelsessteder og opholdssteder	10
Kapitel 3. Hvad er omfattet af rammeaftalen	11
3.1 Samarbejdet om Udviklingsstrategien i Rammeaftale 2013	12
3.2 Fælles mål og visioner	13
3.3 Bruger- og pårørendeinddragelse	13
Kapitel 4. Vurdering af nuværende og fremtidige behov for pladser	15
4.1 Det samlede behov for og forventet forbrug af tilbud i 2013	15
4.2 Kommunernes behov for pladser <i>udenfor</i> kommunens eget regi.....	15
Kapitel 5. Koordinering af de lands- og landsdelsdækkende tilbud	18
5.1. Social- og Specialundervisningsområdet.....	19
5.2. Sikrede institutioner for børn og unge	19
5.3. Sikrede institutioner for voksne.....	19
Kapitel 6. Specialundervisningsområdet	20

Herudover omfatter Rammeaftale 2013, Udviklingsstrategien:

Bilag 1. Målgruppebeskrivelse

Bilag 2. Udviklingsplan for Sølund 2013

Bilag 3. Organisering på det specialiserede socialområde

Bilag 4. Udtræk fra Tilbudsportalen, samlet overblik over tilbud i den midtjyske region

Bilag kan findes på kommunernes og Region Midtjyllands fælles socialportal (www.socialportalen.viborg.dk) samt på kommunernes og region Midtjyllands hjemmesider, hvor også denne publikation kan hentes.

Forord

Rammeaftalen er et planlægnings- og udviklingsværktøj, der skal sikre et samlet overblik over tilbudsviften på det område, som regionen og kommunerne samarbejder om. Samtidig er det formålet med rammeaftalen at skabe overensstemmelse mellem udbud og efterspørgsel på tilbud og ydelser inden for aftalens område.

Derudover er det formålet med rammeaftalen at:

- Sikre og styre den faglige udvikling af tilbuddene på tværs af kommunegrænser, så alle kommuner til stadighed er i stand til at tilbyde de rigtige tilbud af høj kvalitet til små målgrupper og målgrupper med komplicerede problemer.
- Skabe synlighed og gennemskelighed om kapacitet, behov for pladser samt takst- og udgiftsudviklingen.
- Sikre koordinering og udvikling af nye tilbud særligt til små målgrupper og målgrupper med komplicerede problemer, så ekspertise og ressourcer på særlige områder anvendes hensigtsmæssigt.

Rammeaftalen bygger på ny lovgivning, som blev vedtaget den 3. marts 2011. Herefter overgik størstedelen af koordineringen af rammeaftalerne (de specialiserede sociale tilbud efter serviceloven og tilbud på det almene boligområde efter almenboligloven) fra regionsrådet til kommunalbestyrelserne. Koordineringen af specialundervisningsområdet forblev i regionsrådet, hvorfor kapitel 6 om specialundervisningsområdet er udarbejdet af Region Midtjylland.

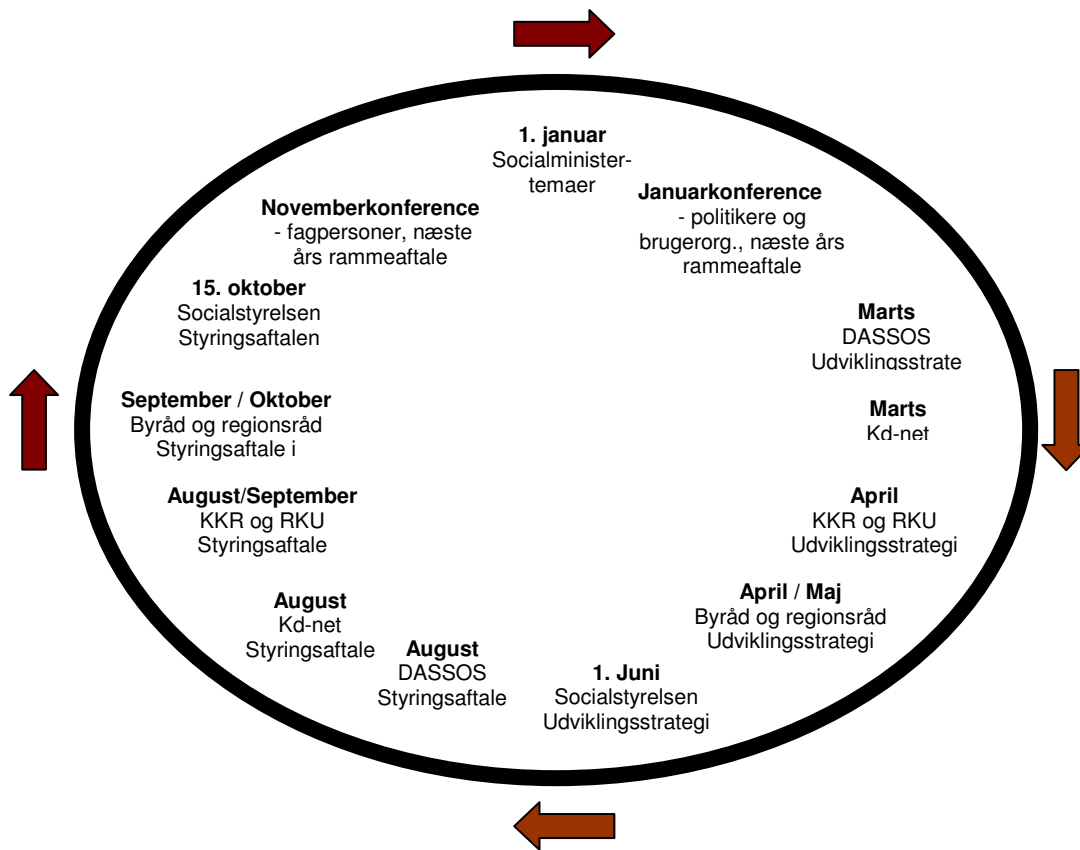
Med denne ændring fulgte også opdeling af rammeaftalen i henholdsvis en faglig udviklingsdel (Udviklingsstrategien) og en kapacitets- og økonomistyringsdel (Styringsaftalen). Udviklingsstrategien skal være offentliggjort senest den 1. juni 2012 og Styringsaftalen senest den 15. oktober 2012. Tilsammen udgør de Rammeaftale 2013.

Udviklingsstrategien tager afsæt i indberetninger fra de 19 kommuner og Region Midtjylland om det forventede behov for tilbud på det sociale område og deres overvejelser om tilbudsviften det kommende år. Udviklingsstrategien er udarbejdet i tæt samarbejde med repræsentanter fra administrationen i kommunerne og Region Midtjylland, hvormed der er skabt et godt afsæt for en fælles indsats på det sociale område.

For borgerne har det gode samarbejde stor betydning. Koordinering af indsatsen er medvirkende til at sikre, at der altid er tilbud af høj faglig kvalitet – uanset om det er egen kommune, anden kommune eller Region Midtjylland, der driver tilbuddet.

Samtidig har det stor betydning for kommunerne og Region Midtjylland, at koordineringen af tilbudsviften bliver en succes - at der sikres den bedst mulige anvendelse af tilbuddene på rammeaftalens område såvel fagligt som økonomisk.

Et årshjul for rammeaftalearbejdet ser i grove træk ud som skitseret herunder:

Det er DASSOS ¹, herunder Forretningsudvalget, som har deltagelse af embedsmænd fra kommunerne og Region Midtjylland, der har forberedt arbejdet omkring Udviklingsstrategien inden fremsendelse til Kommunaldirektørnetværket (Kd-net) samt Kommunekontaktråd (KKR) og Det Regionale Kontaktudvalg (RKU). Se bilag 3 for yderligere information om organiseringen på det specialiserede socialområde.

¹ DASSOS (Den Administrative Styregruppe for Social- Og Specialundervisningsområdet) består af 1 direktørrepræsentant/strategisk niveau fra hver kommune i regionen og Region Midtjylland.

Sammenfatning

Rammeaftalen er et planlægnings- og udviklingsværktøj, der skal sikre en åben dialog om udviklingen på det specialiserede socialområde.

Aftalen skal dels fungere som et redskab, der sikrer balance i udbud og efterspørgsel efter specialiserede sociale tilbud ud fra hensyn til driftssikkerhed, forsyningssikkerhed og en rationel økonomi, og dels sikre fleksibilitet og faglig udvikling i tilbuddene.

Fokus- og udviklingsområder

I Rammeaftale 2013 har kommuner og Region Midtjylland i fællesskab en række fokusområder, hvor det findes særlig vigtigt, at der i det fremadrettede samarbejde er en øget bevågenhed:

- Fælles metodeudvikling af omkostningseffektive og fagligt kvalificerede tilbud
Fælles metode- og tilbudsudvikling skal skabe en platform for, at kommunerne kan løse deres opgaver på nye og smartere måder – dels med den bedst mulige ressourceanvendelse og dels med en styrkelse af indsatsen og kvalitet - herunder en øget vægt på inklusion. "Metodeudvikling i praksis" er temaet på en konference i foråret 2012, hvor der skal identificeres emner for metodeudvikling, og hvordan de konkret kan implementeres i kommunerne.
- Overgang fra barn til voksen
En god overgang fra børne- til voksenområdet fordrer koordinering mellem de involverede forvaltninger og afdelinger i den enkelte kommune. Kommunerne og Region Midtjylland har gennem de senere år løbende haft fokus på temaet. I det videre arbejde kan der tages udgangspunkt i de tidligere anbefalinger og sættes fokus på kortlægning, vidensdeling og erfaringsudveksling i forhold til den gode koordinerings- og samarbejdspraksis på området.
- Udviklingen i brugen af de forskellige former for familieplejeanbringelser
Ministertemaet i Rammeaftale 2013 er udviklingen i brugen af de forskellige former for familieplejeanbringelser. Kommunerne i den midtjyske region vil derfor i forbindelse med det kommende års rammeaftale sætte fokus på familieplejelignende anbringelsessteder og drøfte de faktiske muligheder for at benytte sig af de forskellige typer af plejefamilier, som er en del af anbringelsesviften, herunder kommunale plejefamilier og netværksanbringelser.
- Tilsyn med anbringelsessteder og opholdssteder
Troværdighed, kvalitet og indhold i opgaveløsningen på tilsynsområdet er vigtig. Et styrket tværkommunalt samarbejde kan bidrage til, at der alle steder er et tilstrækkeligt grundlag for at opretholde stærke, fagligt bæredygtige enheder, hvor medarbejderne er klædt på til at vurdere pædagogik, økonomi og de juridiske aspekter på anbringelsesstedet. Parterne i den midtjyske region har i 2012 igangsat en proces med at vurdere, om tilsynsopgaven kan få et kvalitetsløft gennem et styrket tværkommunalt samarbejde.

Vurdering af nuværende og fremtidige behov for pladser

I forbindelse med udarbejdelsen af Rammeaftale 2013 har kommunerne udarbejdet en vurdering af behov for og forventet forbrug af tilbud i 2013.

Overordnet set tilkendegiver et flertal af kommunerne en uændret efterspørgsel efter de tilbud, som er omfattet af Rammeaftale 2013. Samtidig forventer kommunerne et uændret eller faldende behov for pladser uden for kommunens eget regi.

Kapitel 1. Indledning

Et mål med det nye rammeaftalekoncept har været at forenkle arbejdet med rammeaftalerne og kommunernes indberetninger i forbindelse med udarbejdelsen af aftalerne. Det betyder, at proceskravene til rammeaftalen er begrænsede, således at det i højere grad bliver op til kommunerne selv at vurdere, hvilke oplysninger der er nødvendige i forbindelse med indgåelse af rammeaftalen, herunder hvilke tilbudstyper, temaer eller målgrupper, der for et givet år skal være i fokus i Udviklingsstrategien.

Dertil kommer ministerens nye mulighed for at udmelde særlige temaer eller tilbud, som skal behandles. I Rammeaftale 2013 er det udmeldte tema udviklingen i brugen af de forskellige former for familieplejeanbringelser. Temaet udmeldes hvert år pr. 1. januar.

Udviklingsstrategien skal have fokus på den faglige udvikling i de omfattende tilbud og skal samtidig også indeholde et samlet skøn over behovet for oprettelse af nye pladser og tilbud. I overensstemmelse med lovgivningen skal de respektive kommunalbestyrelser og regionsrådet derfor have en drøftelse af, om udbuddet af og behovet for pladser og tilbud i det eller de foregående år har været overensstemmende både i forhold til antal pladser og tilbud og i forhold til tilbuddenes indhold.

I Region Midtjylland er kommunerne derfor blevet bedt om at udarbejde en vurdering af behov for og forventet forbrug af tilbud i 2013 samt overvejelser om tilbudsviften. Kommunerne er i den forbindelse blevet bedt om at tage højde for de tendenser og udviklingstræk, som registreres i kommunen, ligesom der er blevet taget højde for eventuelle problemstillinger i forhold til ventelister.

Med den nye lovgivning er der således lagt op til, at kommunalbestyrelserne og regionsrådet i høj grad selv beslutter, hvad Udviklingsstrategien skal indeholde. Samtidig kan Udviklingsstrategien have et flerårigt sigte, hvor der i årets aktuelle Udviklingsstrategi udvælges fokus- og udviklingsområder til nærmere beskrivelse.

Kapitel 2. Fokus- og Udviklingsområder

2.1. Fælles metodeudvikling af omkostningseffektive og fagligt kvalificerede tilbud

Fælles metodeudvikling indgik som et fokus- og udviklingsområde i Rammeaftale 2012. Kommunerne og Region Midtjylland er enige om, at der fortsat skal være fokus på metodeudvikling som et vigtigt værktøj til at sikre mere omkostningseffektive og fagligt kvalificerede tilbud på det sociale område. På denne baggrund er det besluttet, at metodeudvikling af omkostningseffektive og fagligt kvalificerede tilbud også skal indgå som et fokus- og udviklingsområde i Rammeaftale 2013.

Formålet med den fælles metode- og tilbudsudvikling er at skabe en platform for, at kommunerne kan løse deres opgaver på nye og smartere måder. De nye metoder skal have et dobbelt fokus; dels skal de sikre den bedst mulige ressourceanvendelse, og dels skal de styrke indsatsen og sikre god kvalitet i den sociale praksis. Dette kan f.eks. ske ved at sammenlægge eller omlægge tilbud, øget vægt på inklusion, udvikle nye anderledes tilbud samt revisitere med (forstærket) fokus på effekten af indsatsen og serviceniveauet.

Samarbejdsparterne i arbejdet med fælles metodeudvikling af omkostningseffektive og fagligt kvalificerede tilbud kan f.eks. være JYFE (Jysk Socialforsknings- og Evalueringssamarbejde – www.jyfe.dk) eller Metodecentret (Center for Innovation og Metodeudvikling – www.metodecentret.dk).

Metode- og tilbudsudvikling er et omfattende begreb, der nødvendigvis må konkretiseres, før arbejdet kan igangsættes, og der kan skabes fælles retning i processen. Det betyder også, at der med fordel kan udvælges nogle konkrete temaer, der kan være interessante i metodeudviklingsøjemed - eksempelvis recovery, velfærdsteknologi, senhjerneskeadeområdet eller udsatte børn og unge.

Det er bl.a. gennem deltagelse i denne proces med udbredelse af metoder, der dokumenterbart virker, og hvor der i de kommunale og regionale forvaltninger arbejdes konkret med metodeudvikling på udvalgte emner, at *"omkostningseffektive og fagligt kvalificerede tilbud"* opstår, og gevinsten kan høstes.

2.2. Overgang fra barn til voksen

Overgangen fra barn til voksen er en brydningsfuld periode i den unges liv. Der er meget at forholde sig – f.eks. uddannelse, arbejde, bolig mv. – samtidig med at der stilles større krav om selvstændighed og ansvar. Alt sammen kan være svært at imødekomme, hvis man også har en funktionsnedsættelse.

Men overgangen fra barn til voksen er ikke bare i forhold til myndiggørelse. Den unge oplever også en overgang mellem forskellige bestemmelser i Serviceloven og mellem forskellige forvaltninger og sektorer. Det stiller store krav til den enkelte kommune.

Overgangen fra barn til voksen er tydelig i Servicelovens bestemmelser, hvor der opereres med en lang række afgrænsede børne- og voksenbestemmelser. Denne opdeling i lovgivningen afspejles i mange kommuners organisering, hvor f.eks. børn

og unge med handicap hører til i én afdeling eller forvaltning, mens voksne med handicap hører til i en anden. Derfor sker der næsten altid et skifte, når borgeren fylder 18 år, og en ny afdeling og nye medarbejdere skal sætte sig ind i og tage sig af borgerens sag. Det er vigtigt, at den unge borger oplever dette skifte så gnidningsløst og uproblematisk som muligt.

Arbejdet med at sikre en god overgang fra børne- til voksenområdet fordrer koordinering mellem de involverede afdelinger og forvaltninger i den enkelte kommune. Ved så tidligt som muligt at etablere et samarbejde mellem de pågældende forvaltninger og afdelinger kan kommunen sikre helhedsorientering og sammenhæng i sagsbehandlingen og indsatserne for den enkelte unge borger. Handleplaner efter Servicelovens § 141 er i denne forbindelse et centralt redskab til at sikre en god overgang for borgeren.

Kommunerne og Region Midtjylland har gennem de senere år løbende haft fokus på temaet "overgang fra barn til voksen", der bl.a. var et fokus- og udviklingsområde i Rammeaftale 2010. Den Administrative Styregruppe nedsatte dengang en arbejdsgruppe, der i 2010 præsenterede en række anbefalinger for det gode samarbejde mellem det sociale tilbud og kommunen. Anbefalingerne blev rundsendt til kommunerne (læs mere på www.socialportalen.viborg.dk).

Kommunernes og regionens arbejde med overgang fra barn til voksen som et fokus- og udviklingsområde i Rammeaftale 2013 kan tage udgangspunkt i de tidligere anbefalinger og arbejde videre med kortlægning, vidensdeling og erfaringsudveksling i forhold til den gode koordinerings- og samarbejdspraksis på området.

2.3. Udviklingen i brugen af de forskellige former for familieplejeanbringelser

Som led i de nye regler om rammeaftaler på det sociale område og det almene ældreboligområde, som trådte i kraft den 16. marts 2011, har socialministeren fået mulighed for at udmelde et særligt tema. Det særlige tema skal behandles i rammeaftalerne sammen med de temaer, der ifølge reglerne er obligatoriske, og de temaer, som aftaleparterne selv beslutter at behandle.

Det særlige tema i Rammeaftalerne for 2013 er udviklingen i brugen af de forskellige former for familieplejeanbringelser.

Hvert år bruger kommunerne mange ressourcer på indsatser over for udsatte børn og unge, herunder især på anbringelser af udsatte børn og unge. Samtidig viser flere undersøgelser, at anbragte børn og unge ikke klarer sig lige så godt som andre børn og unge. Det er derfor vigtigt, at kommunerne hele tiden har fokus på at udvikle og forbedre indsatsen, når børn og unge anbringes uden for hjemmet. På denne måde kan kommunerne sikre, at ressourcerne på området anvendes bedst muligt og på en måde, der understøtter, at alle børn og unge får lige muligheder for at få et godt og selvstændigt liv.

Der har i de seneste år, bl.a. i forbindelse med Barnets Reform, været et øget fokus på brugen af familielignende anbringelsesformer i indsatsen over for udsatte børn og unge. Det gælder både brugen af traditionelle plejefamilier, kommunale plejefamilier samt slægts- og netværksanbringelser. Baggrunden for dette fokus har været og er

stadig en tro på, at de personlige og nære relationer har en positiv betydning for livskvalitet og udbyttet af anbringelsen blandt børnene og de unge. Kommunerne i den midtjyske region vil derfor i forbindelse med det kommende års rammeaftaler sætte fokus på familieplejelignende anbringelsessteder og drøfte de faktiske muligheder for at benytte sig af de forskellige typer af plejefamilier, som er en del af anbringelsesviften, herunder kommunale plejefamilier og netværksanbringelser. Ligeledes vil det blive undersøgt, om eksempelvis tværkommunalt samarbejde kan sikre den lovpligtige uddannelse og supervision af plejefamilier samt et kvalificeret tilsyn.

Kvaliteten i indsatsen er naturligvis fortsat vigtigt, hvorfor det skal understøttes, at den specialiserede viden, som findes på institutioner og opholdssteder, udnyttes i et samspil med anbringelser i familiepleje og i ambulante tilbud mv.

2.4. Tilsyn med anbringelsessteder og opholdssteder

Social- og Integrationsministeren indgik den 24. november 2011 en partnerskabsaftale med KL om styrkelse af tilsyn med anbringelsessteder på børneområdet. Partnerskabsaftalen skal bl.a. ses som en del af opfølgningen på kommunernes implementering af Barnets Reform, der trådte i kraft den 1. januar 2011. Partnerskabet markerer således en ny start i samarbejdet mellem Social- og Integrationsministeriet og KL, hvor fokus er på resultater og effekter frem for processer.

Børn, der anbringes, har brug for, at anbringelsesstedet yder en højt kvalificeret indsats, som bidrager til at give børnene et bedre liv og sikre dem de samme muligheder som andre børn. Det gælder uanset, om barnet anbringes i en plejefamilie, på et privat opholdssted eller på en døgninstitution. Det er kommunernes ansvar at godkende og føre tilsyn med, at anbringelsesstederne lever op til kravene.

Troværdighed, kvalitet og indhold i opgaveløsningen på tilsynsområdet er vigtigt. Ligeledes er vidensdeling på tværs vigtigt. Et styrket tværkommunalt samarbejde kan bidrage til, at der alle steder er et tilstrækkeligt grundlag for at opretholde stærke, fagligt bæredygtige enheder, hvor medarbejderne er klædt på til at vurdere pædagogikken på anbringelsesstedet samt gennemskue økonomien og de juridiske aspekter i opgaven.

Kommunerne og Region Midtjylland har i 2012 igangsat en proces med at vurdere, om tilsynsopgaven kan få et kvalitetsløft gennem et styrket tværkommunalt samarbejde. Som et led i denne proces har en tværkommunal arbejdsgruppe i den midtjyske region udarbejdet et kommissorium, der oplister en række anbefalinger til den indholdsmæssige side af tilsyn, godkendelsesprocedure, koblingen mellem det individuelle og driftsorienterede tilsyn samt organiseringen af tilsyn. Kommunerne og Region Midtjylland vil i løbet af 2012 konkretisere kommissoriets anbefalinger og – i det omfang det vurderes at kvalificere kommunernes tilsyn – føre de bedste og mest relevante af anbefalingerne ud i livet i 2012/2013.

Kapitel 3. Hvad er omfattet af rammeaftalen

Myndighedsansvaret, ansvaret for forsyningen og ansvaret for finansieringen på det sociale område er placeret i kommunerne. Det indebærer, at den enkelte kommunalbestyrelse har det samlede ansvar for at træffe afgørelser om borgerens visitation til tilbud, sikre at der er relevante tilbud til borgerne samt finansiere tilbuddene.

At kommunerne har forsyningsansvaret, jf. Servicelovens § 4, betyder, at de skal sørge for, at der er de nødvendige tilbud efter Serviceloven. Denne forpligtelse kan de opfylde ved enten selv at oprette tilbuddene eller samarbejde med regionen, andre kommuner eller private leverandører.

Regionen har leverandøransvar, jf. Servicelovens § 5. Det samme leverandøransvar har de kommuner, som overtager tilbud, der er omfattet af rammeaftalen. Leverandøransvaret indebærer en forpligtelse til at stille tilbuddene til rådighed efter aftale med kommunerne og drive dem fagligt og økonomisk forsvarligt, herunder tilpasse kapaciteten, udvikle tilbuddene og føre tilsyn. For at kunne leve op til leverandøransvaret er det en væsentlig forudsætning for regionen og de kommunale leverandører, at der løbende er dialog om de akutte og fremtidige behov.

Udover tilbud omfattet af rammeaftalen driver kommunerne en række sociale tilbud. Kommunerne opfordrer i fællesskab til, at takstberegningsprincipperne er gældende for alle tilbud, jf. Styringsaftalen.

Parterne har aftalt, at specialiserede sociale tilbud, hvor mere end 5 % af pladserne anvendes af andre kommuner end driftsherren, er en del af Rammeaftale 2013. Alle regionale tilbud vil være omfattet af rammeaftalen. Private tilbud er ikke omfattet af rammeaftalen, men rammeaftalen får dog afsmittende effekt for de private leverandører, da aftalerne i høj grad angiver de rammer, som området kommer til at udvikle sig inden for.

Kommunerne og LOS (Landsforeningen af opholdssteder) har i løbet af 2012 haft flere konstruktive drøftelser om rammeaftalens afsmittende effekt for de private leverandører.

Rammeaftalens anvendelsesområde er følgende typer af tilbud, der ligger i regionen:

Tabel 3.1. Lovhjemmel for tilbud omfattet af rammeaftalen

Lovgivning	Indhold
Serviceloven § 32	Særlige dagtilbud til børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne
Serviceloven § 36	Særlige klubtilbud til større børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne
Serviceloven § 66, stk. 1, 2 og 5	Anbringelsessteder for børn og unge - plejefamilier, kommunale plejefamilier og opholdssteder
Serviceloven § 67, stk. 1	Døgntilbud til børn og unge med sociale eller adfærdsmæssige problemer
Serviceloven § 67, stk. 2	Døgntilbud til børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne

Serviceloven § 67, stk. 3	Sikrede institutioner for børn og unge
Serviceloven § 83 *	Personlig hjælp, pleje og støtte
Serviceloven § 84 *	Afløsning/aflastning af ægtefæller eller andre nære pårørende
Serviceloven § 85 *	Hjælp, pleje, støtte
Serviceloven § 86 *	Genoptræning og vedligeholdelsestræning
Serviceloven § 87 *	Som §§ 83-85 med døgnvarighed
Serviceloven § 97 *	Ledsagelse (voksne under 67 år)
Serviceloven § 98 *	Særlig kontaktperson til døvblinde (voksne under 67 år)
Serviceloven § 101	Behandling af stofmisbrug (social behandling)
Serviceloven § 102 *	Hjælp, pleje, støtte af behandlingsmæssig karakter
Serviceloven § 103	Beskyttet beskæftigelse
Serviceloven § 104	Aktivitets- og samværstilbud
Serviceloven § 107	Midlertidig boform til voksne med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne
Serviceloven § 108	Længerevarende boform til voksne med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne
Serviceloven § 109	Kvindekrisecentre mv.
Serviceloven § 110	Forsorgshjem mv.
Serviceloven § 112 (jf. § 5, stk. 2)	Hjælpemidler i nogle tilfælde til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne
Almenboligloven 185 b	Almene ældreboliger specielt indrettet til voksne med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne
Folkeskoleloven § 20, stk. 3	Lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud (børn og unge)
Specialundervisningsloven § 1, stk. 2	Lands- og landsdelsdækkende tilbud (voksne)
Specialundervisningsloven § 1, stk. 3	Tilbud til personer med tale-, høre- og synshandicap (kommunikation).

Note: Tilbud efter Serviceloven §§ 83-87, §§ 97-98 samt § 102 indgår, hvor ydelser efter disse paragraffer ydes i tilknytning til tilbud omfattet af rammeaftalen efter Almenboligloven § 185 b.

Det er rammeaftalen i beliggenhedsregionen, der er gældende, hvis kommuner ønsker at anvende et tilbud i en anden region.

Plejefamilier, kommunale plejefamilier og opholdssteder har ikke tidligere været omfattet af rammeaftalens anvendelsesområde. Bekendtgørelse nr. 205 af den 13. marts 2011 om rammeaftaler mv. på det sociale område og på det almene ældreområde fastsætter nu, at der er sket en ændring på dette område, hvorfor kommunerne vil indgå i dialog med de private driftsherrer/tilbud om, at de fremover vil blive omfattet af rammeaftalen.

3.1 Samarbejdet om Udviklingsstrategien i Rammeaftale 2013

I Region Midtjylland er Udviklingsstrategien i Rammeaftale 2013 udarbejdet i en åben dialog mellem de 19 kommuner og Region Midtjylland. Det er DASSOS, som har deltagelse af embedsmænd fra kommunerne og Region Midtjylland, der har forberedt arbejdet omkring rammeaftalen. Målet har været en aftale, der dels giver et samlet overblik over tilbudsviften i regionen og dels skaber et fælles afsæt for udvikling af indsatsen over for borgerne.

DASSOS har godkendt det endelige udkast til Udviklingsstrategien i Rammeaftale 2013 den 23. februar 2012. Dialogforum Midtjylland har drøftet udkast til Udviklingsstrategi på deres møde den 13. marts 2012, inden aftalen blev behandlet i Kontaktudvalget den 21. marts 2012. Samtidig er rammeaftalen endeligt godkendt i de enkelte kommunalbestyrelser og i regionsrådet.

3.2 Fælles mål og visioner

De 19 kommuner og Region Midtjylland har en fælles opgave med udarbejdelsen af rammeaftalen. Den skaber et fælles udgangspunkt for det mellemkommunale samarbejde og samarbejdet mellem kommuner og Region Midtjylland om indsatsen på det sociale område.

Markant udgiftspres og en tilgang af brugere til området stiller store krav til styringen. Kommunerne har behov for at styre udgifterne til det sociale område endnu strammere fremover, jf. også aftalen mellem KL og regeringen om kommunernes økonomi 2012.

Den socialpolitiske linie tegnes af den enkelte kommune, der formulerer mål og visioner for egne tilbud. Samtidig har kommunerne og Region Midtjylland i fællesskab formuleret en række mål og visioner, der danner en fælles ramme om indsatsen på det sociale område.

Fælles mål og visioner for borgerne

Kommunerne og Region Midtjylland vil i fællesskab arbejde for at:

- Sikre borgerne en dynamisk og fleksibel socialsektor, der tager afsæt i den enkeltes ønsker, behov og muligheder.
- Sikre borgerne en socialsektor, hvor ressourcerne udnyttes optimalt.
- Sikre borgerne en sammenhængende og koordineret indsats på tværs af kommune- og regionsgrænser og på tværs af sektorer.
- Sikre borgere med særlig behov fuld adgang til specialiserede tilbud og behandling, således at den brede vifte af tilbud og den særlige ekspertise, som borgerne benytter sig af, understøttes og udvikles.

3.3 Bruger- og pårørendeinddragelse

Omdrejningspunktet for indsatsen på det sociale område er et godt samarbejde med brugerne og de pårørende om tilbuddene, herunder om ændrede behov og ønsker. Derfor vil kommunerne og Region Midtjylland arbejde for et åbent og tillidsfuldt samarbejde med brugere og pårørende på flere niveauer:

- Dels i de enkelte tilbud hvor indsatsen ydes:

Beslutningen om, hvordan der i det enkelte tilbud arbejdes med bruger- og pårørendeinvolvering, træffes af den enkelte kommune og af Region Midtjylland i forhold til de tilbud, den enkelte myndighed driver.

Af informationerne om de enkelte tilbud vil det fremgå, hvilke rammer der er for bruger- og pårørendeindflydelse, herunder om der er etableret bruger- og pårørenderåd.

- Dels med politiske og administrative beslutningstagere i den enkelte kommune:

Tilbagemeldinger til de politiske og administrative systemer om indsatsen på det sociale område har stor betydning. Derfor inddrager de enkelte kommuner løbende det kommunale handicapråd i processen omkring udarbejdelsen af den årlige rammeaftale.

- Dels med politiske og administrative beslutningstagere på regionalt niveau:

Formand og næstformand fra de lokale brugerorganisationer deltog den 11. januar 2012 i Januarkonferencen. Under overskriften *"Udfordringer og nytænkning – fremtidens udfordringer fordrer smarte løsninger gennem nye alliancer"* drøftede de sammen med lokale kommunalpolitikere bl.a. fokus- og udviklingsområder i det kommende års rammeaftale.

I et samarbejde mellem Danske Handicaporganisationer, Skole og Samfund samt KKR Midtjylland er der etableret et regionalt dialogforum (Dialogforum Midtjylland). Dette forum drøfter generelle spørgsmål og kan afholde åbne konferencer eller lignende, der behandler temaer for udvikling af det sociale område. Dialogforum Midtjylland behandler udkast til den årlige rammeaftale.

Kapitel 4. Vurdering af nuværende og fremtidige behov for pladser

I henhold til lovgivningen vedr. Udviklingsstrategien skal de respektive kommunalbestyrelser og regionsråd have en drøftelse af, om udbuddet af og behovet for pladser og tilbud i det eller de foregående år har været overensstemmende både i forhold til antal pladser og tilbud og i forhold til tilbuddenes indhold. Udviklingsstrategien skal derfor indeholde et samlet skøn over behovet for oprettelse af nye pladser og tilbud.

I Region Midtjylland er kommunerne derfor blevet bedt om at udarbejde en vurdering af behov for og forventet forbrug af tilbud i 2013 samt overvejelser om tilbudsviften. Kommunerne er i den forbindelse blevet bedt om at tage højde for de tendenser og udviklingstræk, som registreres i kommunen, ligesom der er blevet taget højde for eventuelle problemstillinger i forhold til ventelister.

Der skelnes efterfølgende mellem kommunens samlede behov for pladser og deres behov for pladser *uden for* kommunens eget regi.

4.1 Det samlede behov for og forventet forbrug af tilbud i 2013

Overordnet set tilkendegiver et flertal af kommunerne en uændret efterspørgsel efter de tilbud på social- og specialundervisningsområdet, der er omfattet af Rammeaftale 2013, jf. nedenstående tabel 4.1.

For målgrupperne voksne med autisme samt ADHD forventer 7-8 kommuner et stigende behov for dag- og døgnpladser i 2013 – en tendens, der især opleves i de største og mellemstore kommuner. Samtidig forventer 4-5 af de store og mellemstore kommuner et stigende behov for døgntilbud til udviklingshæmmede samt udviklingshæmmede med dom. Godt og vel halvdelen af kommunerne forventer et uændret behov for dag- og døgnpladser til voksne senhjerneskadede, mens ca. 1/3 af kommunerne forventer et stigende behov.

For målgruppen børn og unge med autisme og ADHD forventer et flertal af kommunerne et uændret behov for dag- og døgntilbud, mens 4-5 kommuner forventer et stigende behov for dagtilbud. Kommunerne forventer i vid udstrækning et uændret forbrug af pladser til udviklingshæmmede børn og unge samt udviklingshæmmede med dom. Ligeledes forventer kommunerne et uændret forbrug af pladser på de sikrede institutioner samt de lands- og landsdelsdækkede tilbud.²

4.2 Kommunernes behov for pladser *uden for* kommunens eget regi

De senere års tendens i kommunernes behov for pladser uden for kommunens eget regi fortsætter i 2013. Således forventer kommunerne et uændret eller en faldende efterspørgsel efter pladser *uden for* kommunens eget regi. Flere kommuner angiver samtidig, at de arbejder mod en øget grad af selvforsyning, hvorfor det må forventes, at tendensen vil fortsætte i årene fremover.

---

² Der findes ingen lands- og landsdelsdækkende tilbud i den midtjyske region.

For målgruppen voksne med sindslidelser forventer et flertal af kommuner i 2013 – i lighed med kommunernes forventninger i 2012 – et faldende behov for pladser *uden for* kommunens eget regi. De resterende kommuner forventer et uændret behov for pladser *uden for* kommunens eget regi.

I forhold til målgruppen voksne med psykisk handicap (autisme og ADHD) deler kommunerne sig, således at ca. halvdelen angiver et faldende behov (heriblandt de fem største kommuner) og den anden halvdel et uændret behov for pladser *uden for* kommunernes eget regi i 2013. Dette gælder såvel dag- som døgntilbud.

Specifikt for udviklingshæmmede fortsætter tendensen fra 2012, eftersom et stort flertal af kommunerne anfører, at de også i 2013 forventer et faldende behov for dag- og døgnpladser *uden for* kommunens eget regi. Tendensen for udviklingshæmmede med dom vurderer kommunerne også vil fortsætte ind i 2013, idet et stort flertal af kommunerne fortsat forventer et uændret behov for dag- og døgnpladser *uden for* kommunens eget regi.

For målgruppen voksne med senhjerneskade forventer et flertal af kommunerne et uændret behov for pladser *uden for* kommunens eget regi, mens den resterende 1/3 af kommunerne forventer et faldende behov.

På børn- og ungeområdet forventes generelt et uændret eller faldende behov for pladser uden for kommunens eget regi. For målgrupperne børn og unge med autisme og ADHD forventer halvdelen af kommunerne et faldende behov for dagtilbud, mens den resterende del forventer et uændret behov.

I nedenstående tabel er oplistet en mere detaljeret gennemgang af de kommunale indberetninger til Rameaftale 2013.

Tabel 4.1. Kommunernes samlede indberetninger til Rammeaftale 2013

Målgrupper <i>Kommunerne har samlet set markeret følgende i de kommunale redegørelser:</i>	Dagtilbud <i>(Det samlede forventet behov)</i>			Døgntilbud <i>(Det samlede forventet behov)</i>			Forventet behov for pladser <u>uden for</u> kommunens eget regi					
	Faldende	Uændret	Stigende	Faldende	Uændret	Stigende	Dagtilbud			Døgntilbud		
							Faldende	Uændret	Stigende	Faldende	Uændret	Stigende
1. Voksne med sindslidelser	1	13	4	2	13	4	11	7	0	12	7	0
2. Voksne med psykisk handicap:												
• Autisme	0	11	7	0	11	8	7	11	0	10	9	0
• ADHD	0	11	7	0	13	6	8	10	0	9	10	0
• Udviklingshæmmede	1	14	3	1	13	5	12	6	0	14	5	0
• Udviklingshæmmede m/ dom	0	15	3	0	15	4	4	14	0	3	16	0
• Andre	0	13	1	0	13	1	4	9	0	4	9	0
3. Voksne med fysisk handicap:												
• Senhjerneskade	1	9	8	2	11	6	8	10	0	8	11	0
• Andre	0	13	0	0	13	0	2	11	0	2	11	0
4. Personer med stofmisbrug	0	17	1	2	15	1	5	11	1	5	9	3
5. Hjemløse og personer med særlige sociale problemer	0	15	3	2	14	2	3	15	0	6	12	0
6. Voldsramte kvinder	0	13	0	0	13	2	0	12	0	0	13	1
7.a. Voksne med behov for tilbud på:												
• taleområdet	0	17	0				1	14	0			
• høreområdet	0	17	0				1	14	0			
• synsområdet	0	16	1				1	14	0			
• hjælpemiddelområdet	0	15	0				1	12	0			
7.b. Børn med behov for tilbud på:												
• taleområdet	0	16	2				6	11	0			
• høreområdet	1	16	1				6	11	0			
• synsområdet	0	18	0				4	13	0			
• hjælpemiddelområdet	0	17	1				4	13	0			
8. Børn og unge med nedsat fysisk funktionsevne	2	12	1	1	12	2	5	10	0	5	12	0
9. Børn og unge med nedsat psykisk funktionsevne:												
• Autisme	2	11	4	3	13	1	9	8	1	8	11	0
• ADHD	2	10	5	3	12	2	7	9	2	7	12	0
• Udviklingshæmmede	2	15	0	2	15	0	4	14	0	6	13	0
• Udviklingshæmmede m/ dom	1	15	0	2	14	0	2	15	0	4	14	0
• Andre	1	12	0	3	10	0	2	12	0	5	10	0
10. Børn og unge med behov for ophold på sikrede institutioner	0	13	1	2	13	1	0	13	1	2	16	1
11. Lands- og landsdelsdækkende tilbud- og undervisningstilbud	2	12	1	2	12	0	2	15	0	2	15	0
12. Almenboliger (<i>lovbestemt spørgsmål</i>)							2	4	1	5	5	1

Note: Alle felter er ikke afkrydset af alle kommuner. Kommunerne er sidestillet – uanset kommunestørrelse

Kapitel 5. Koordinering af de lands- og landsdelsdækkende tilbud

Formålet med de lands- og landsdelsdækkende tilbud er at sikre, at alle kommuner til stadighed er i stand til at tilbyde de rigtige tilbud af høj kvalitet – også til små målgrupper og målgrupper med komplicerede problemer. Derfor anvendes de mest specialiserede lands- og landsdelsdækkende tilbud tværregionalt.

Det betyder også, at kommunalbestyrelserne og regionsrådene, ifølge bekendtgørelsen om rammeaftaler af den 13. marts 2011, skal sikre indbyrdes koordinering af de mest specialiserede lands- og landsdelsdækkende tilbud og sikre afdelinger i forbindelse med fastlæggelse af Udviklingsstrategien. Formålet hermed er at sørge for, at der til stadighed er det nødvendige antal pladser på landsplan.

De fælleskommunale rammeaftalesekretariater i de 5 regioner har i fællesskab udarbejdet en procedure for koordinering af de mest specialiserede lands- og landsdelsdækkende tilbud og sikre afdelinger. Proceduren sikrer udbredelse af informationer om bl.a. ændringer i de lands- og landsdelsdækkende tilbud samt ændringer i kapacitet og/eller efterspørgsel og udviklingstendenser inden for de af tilbuddene omfattende målgrupper. Beskrivelsen bygger på indmeldinger fra driftsherrer og kommuner og integreres i de fem regioners udviklingsstrategier.

I den midtjyske region findes ingen lands- og landsdelsdækkende tilbud. Samtidig forventer kommunerne i den midtjyske region et uændret forbrug af pladser på lands- og landsdelsdækkende tilbud samt sikre institutioner, jf. tabel 4.1. Samme melding om uændret forbrug af pladser på de sikre institutioner er modtaget fra de fælleskommunale rammeaftalesekretariater i de øvrige regioner.

De mest specialiserede lands- og landsdelsdækkende tilbud er følgende:

- Center for Døvblindhed og Høretab (*Region Nordjylland*)
- Center for Høretab (*Region Syddanmark*)
- Nyborgskolen (*Region Syddanmark*)
- Kofoedsminde (*Region Sjælland*)
- Synscenter Refsnæs, Synscenter Refsnæs/Rådgivning (*Region Sjælland*)
- Kolonien Filadelfia (*Region Sjælland*)
- Instituttet for Blinde og Svagsynede (*Region Hovedstaden*)
- Center for Døve (*Region Hovedstaden*)
- Børneklubben (*Region Hovedstaden*)
- Skolen på Kastelsvej (*Region Hovedstaden*)
- Geelsgårdsskolen (*Region Hovedstaden*)

Danske Regioner har i samarbejde med de fem regioner udarbejdet en beskrivelse af de lands- og landsdelsdækkende tilbud.

Beskrivelsen kan findes på Socialportalen(www.socialportalen.viborg.dk)

5.1. Social- og Specialundervisningsområdet

Målgrupperne til tilbuddene er fysisk eller psykisk handicappede, herunder synshandicappede, hørehandicappede og både syns- og hørehandicappede. Indholdet i tilbuddene kan eksempelvis være dagtilbud, specialrådgivning og specialundervisning – evt. tilrettelagt som et kostskoleophold.

Region Midtjylland og kommunerne i regionen driver ikke lands- og landsdelsdækkende tilbud på dette område.

Regionerne har koordineret kapaciteten og sammensætningen af tilbuddene samt størrelsen af taksterne. Udgifterne til de lands- og landsdelsdækkende tilbud fordeles efter indbyggertal på de kommuner, der har adgang til at benytte tilbuddene.

5.2. Sikrede institutioner for børn og unge

Sikrede døgninstitutioner er karakteriseret ved, at de omfatter mindst én sikret afdeling, der af driftsherren er godkendt til at have yderdøre og vinduer konstant aflåst. En sikret døgninstitution kan bestå både af åbne afdelinger og en eller flere sikrede afdelinger.

Børn og unge, som placeres i sikrede afdelinger, skal opfylde betingelserne herfor i Socialministeriets bekendtgørelse om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Opholdet kan herefter være begrundet i farlighed, en indledende og absolut påkrævet iagttagelsesperiode, et længerevarende behandlingsforløb, at opholdet træder i stedet for varetægtsfængsling, at opholdet sker som led i afsoning, når visse betingelser er opfyldt, eller at opholdet er et led i en idømt ungdomssanktion. Endvidere kan unge udlændinge under 15 år uden lovligt ophold i Danmark anbringes på en sikret institution.

Region Midtjylland driver to af landets syv sikrede institutioner, jf. nedenstående (se yderligere omtale af tilbuddenes karakteristika i bilag 1 – Målgruppebeskrivelse)

Landets sikrede afdelinger er følgende:

- "Sikret afdeling i Brønderslev" (fra september 2012) (*Region Nordjylland*)
- Koglen (*Region Midtjylland*)
- Grenen (*Region Midtjylland*)
- Egely (*Region Syddanmark*)
- Bakkegården (*Region Sjælland*)
- Stevnfortet (*Region Sjælland*)
- Sølager (*Region Hovedstaden*)
- Sønderbro (*Region Hovedstaden*).

5.3. Sikrede institutioner for voksne

Kofoedsminde er en specialinstitution for udviklingshæmmede voksne over 18 år, som har en dom eller er idømt en foranstaltning på åbne eller lukkede afsnit. Specialinstitutionen er landsdækkende og eneste institution i Danmark med sikrede pladser for voksne.

Kapitel 6. Specialundervisningsområdet

På specialundervisningsområdet er det regionerne, der har koordineringsforpligtelsen i forhold til udarbejdelse af rammeaftalen.

Lovgrundlaget for aftalen er:

- Specialundervisningslovens § 6 h, stk. 3, 2. pkt. omhandlende specialundervisning for voksne, og
- Folkeskolelovens § 47, stk. 3, 2. pkt. omhandlende lands- og landsdeldækkende undervisningstilbud for børn og unge.

Det nærmere omfang af rammeaftalen på specialundervisningsområdet fastlægges på baggrund af de kommunale redegørelser på området som bestemt i Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 354 af den 24. april 2006 om kommunalbestyrelsens årlige redegørelse til regionsrådet og rammeaftalen mellem regionsrådet og kommunalbestyrelserne i regionen på specialundervisningsområdet (herefter kaldet BEK nr. 354).

Det fremgår af BEK nr. 354, at rammeaftalen skal omfatte følgende tilbud:

- De af regionen drevne lands- og landsdeldækkende undervisningstilbud for børn og unge i henhold til folkeskolelovens § 20, stk. 3.
- De af regionen drevne lands- og landsdeldækkende undervisningstilbud for voksne efter specialundervisningslovens § 1, stk. 2.
- De af regionen drevne undervisningstilbud for personer med tale-, høre- og synsvanskeligheder efter specialundervisningslovens § 1, stk. 3.

Idet Region Midtjylland hverken driver lands- og landsdeldækkende undervisningstilbud for børn og unge i henhold til Folkeskolelovens § 20, stk. 3 eller lands- og landsdeldækkende undervisningstilbud for voksne i henhold til Specialundervisningslovens § 1, stk. 2, er det blot Region Midtjyllands undervisningstilbud for personer med tale-, høre- og synsvanskeligheder efter Specialundervisningslovens § 1, stk. 3, der er omfattet.

I Region Midtjylland er målgruppen for rammeaftalen på specialundervisningsområdet således personer med kommunikationshandicap. Denne målgruppe er delt op i et taleområde og et høreområde, hvilke hver især er nærmere beskrevet nedenfor.

Tilbuddene på specialundervisningsområdet

Taleområdet retter sig mod børn og voksne med tale- og sprogsvanskeligheder, erhvervet hjerneskade samt stamme-, læse- og stemmevanskeligheder, herunder voksne med progredierende lidelser (Parkinsons m.v.) og bortopereret strube.

Høreområdets målgruppe er hørehandicappede børn og voksne, døve, døvblevne, døvblinde, personer med cochlear implant, Ménières sygdom, tinnitus samt disses pårørende og personale.

For personer med kommunikationshandicap tilbydes specialrådgivning til personer med medfødte eller erhvervede handicaps, der har en sådan karakter, at der kræves

et højt specialiseret tilbud. Det drejer sig typisk om lidelser eller handicaps, der i svær grad hæmmer borgerens funktionsevne.

Kerneydelserne på området er undervisning, rådgivning og vejledning tilpasset borgerens handicap. På taleområdet er undersøgelse og udredning desuden en del af kerneydelserne

Specialundervisningsområdet i 2013

De 19 kommuner i Region Midtjylland har i de kommunale redegørelser i januar 2012 angivet forventet pladsbehov på de regionale specialundervisningstilbud og det forventede brug af rådgivning og vejledning fra de regionale specialundervisningstilbud.

Af de kommunale redegørelser fremgår primært, at der i 2013 vil være et uændret forbrug på specialundervisningsområdet i forhold til det eksisterende niveau. Der er dog en tendens til et fald i kommunernes forbrug af pladser uden for eget regi, hvilket især gør sig gældende inden for tilbuddene for børn og unge.